



ANALYSE: UNGES KENDSKAB TIL RETTIGHEDER OG OPLEVELSE AF RETTIGHEDER I FAMILIEN

HVER ANDEN UNG KENDER IKKE SINE RETTIGHEDER

Halvdelen af unge i 14-15-års-alderen har et lavt kendskab til børns rettigheder. Derudover oplever unge fra brudte familier sjældnere at blive hørt og inddraget i familiens beslutninger end børn i kernefamilier. Det viser en ny landsdækkende undersøgelse blandt 1.500 elever fra 8. klasse.

Undersøgelsen viser, at blot hver tiende ung har et højt kendskab til egne rettigheder. Drengene vurderer i højere grad end pigerne, at de kender deres rettigheder. Derudover bedømmer unge med en anden etnisk baggrund end dansk deres kendskab til børns rettigheder højere end de etnisk danske unge.

Børnerådets formand Per Larsen siger: "Desværre ser vi, at alt for mange unge mangler viden om deres rettigheder. Derfor vil jeg opfordre regeringen og undervisningsministeren til at sørge for, at Børnekonventionen bliver stærkere prioriteret på skoleskemaet, så alle børn og unge får kendskab til deres egne rettigheder."

Børnekonventionen giver blandt andet børn og unge ret til at blive inddraget i beslutninger, der vedrører dem. Denne undersøgelse viser, at det betaler sig at inddrage de unge: 79 pct. af unge, der har haft medbestemmelse i forhold til, hvor de skal bo, er tilfredse med deleordningen. Det samme gælder for 51 pct. af de unge, der ikke er blevet spurgt om deres deleordning.

"Børn og unge vil gerne have indflydelse på deres liv. Og vores undersøgelse viser tydeligt, at inddragelse

virker. Det er en af de rettigheder, alle børn og unge skal kende, så de kan være opmærksomme på, at de skal høres og inddrages. Derfor skal der være klarere krav til skolerne om at undervise eleverne i Børnekonventionen og i rettigheder i almindelighed," siger Per Larsen.

UNDERSØGELSENS HOVEDRESULTATER

- 10 pct. af de unge vurderer deres kendskab til børns rettigheder som højt, 41 pct. som moderat, mens 49 pct. vurderer det som lavt.
- 82 pct. af de unge, der lever i kernefamilier, har ofte en fornemmelse af, at forældrene lytter til dem. Det samme gælder for 73 pct. af unge, der lever alene med én forælder, og 66 pct. af unge, der bor med én forælder og dennes nye partner.
- 89 pct. af de unge er tilfredse med deres privatliv derhjemme. Dette gælder for blot 82 pct. af unge med anden etnisk baggrund end dansk.
- 79 pct. af de unge fra brudte familier, der er blevet inddraget, i forhold til hvor de skal bo, er tilfredse med deleordningen. Det samme gælder for 51 pct. af de unge, der ikke er blevet hørt.

ANALYSENOTAT

UNGES KENDSKAB TIL BØRNS RETTIGHEDER

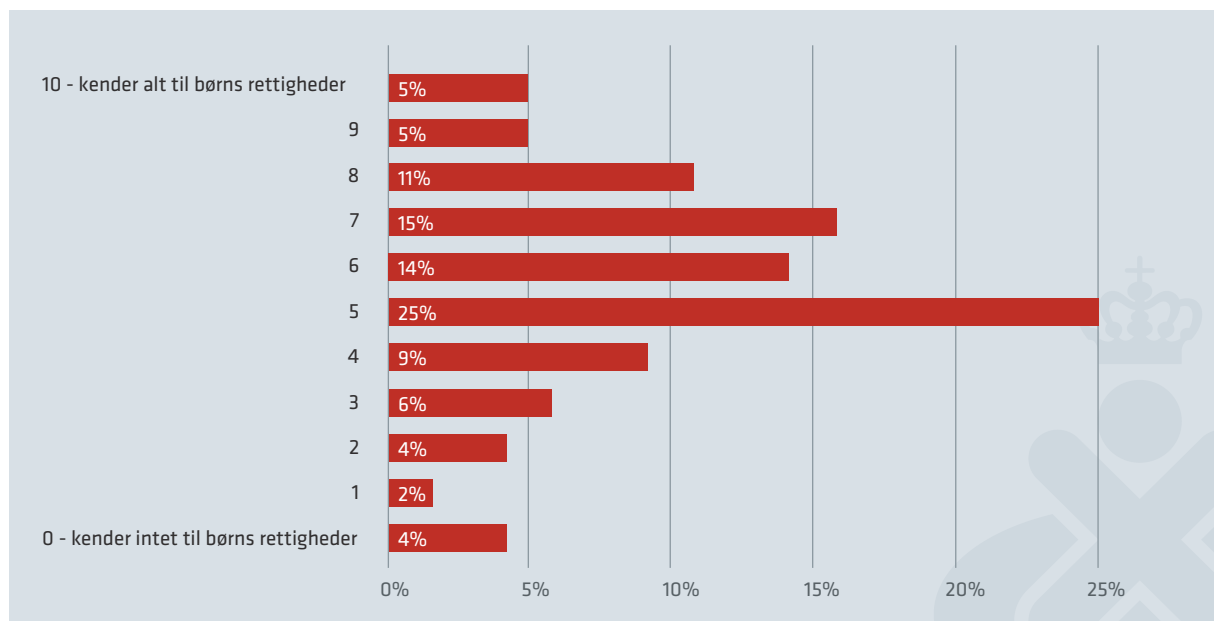
Halvdelen af de unge i undersøgelsen oplever ikke at have et højt kendskab til børns rettigheder. Blot 5 pct. af de unge mener, at de 'kender alt' til børns rettigheder. På en skala fra 0-10 placerer hver fjerde ung sit kendskab på værdien 5.

I figur 1 kan værdierne 0-5 betragtes som 'lavt kendskab', 6-8 som 'moderat kendskab' og 9-10 som 'højt kendskab' (Jacobsen m.fl., 2015). Halvdelen af de unge, 50 pct., vurderer deres kendskab som lavt,

40 pct. som moderat, mens blot hver tiende ung mener, at deres kendskab til børns rettigheder er højt.

Drengene vurderer deres kendskab til børns rettigheder højere, end pigerne gør. 13 pct. af drengene mod 8 pct. af pigerne har angivet, at de har et højt kendskab. Samtidig bedømmer 54 pct. af pigerne og 43 pct. af drengene deres kendskab som lavt. Gennemsnitligt vurderer drengene deres kendskab til 6,94, mens pigerne vurderer deres kendskab til 6,43.

FIGUR 1: DE UNGES VURDERING AF DERES EGET KENDSKAB TIL BØRNS RETTIGHEDER.



Antal svar: 1.496

Spørgsmål: Her er en skala. 10 betyder: "Jeg kender alt til børns rettigheder", og 0 betyder: "Jeg kender intet til børns rettigheder".

Hvor er du?

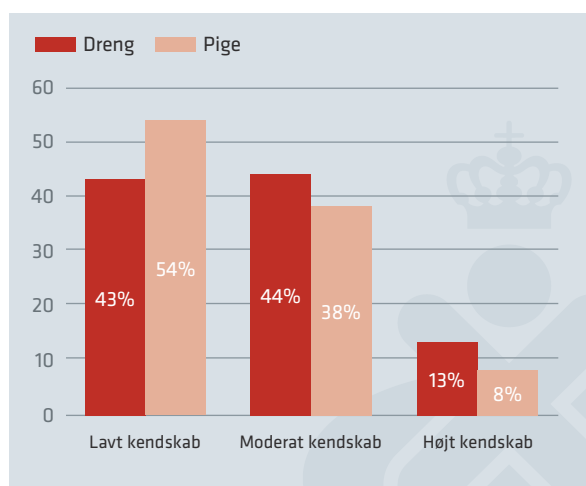
Analysen bygger på en spørgeskemaundersøgelse i Børnerådets Børne- og Ungepanel og seks kvalitative interviews. Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i maj 2015, og 97 pct. af de unge, der deltog, var mellem 14 og 15 år. Undersøgelsens metoder er beskrevet bagerst i notatet.

Undersøgelsen er finansieret af

VELUX FONDEN



FIGUR 2: DRENGE VURDERER DERES EGET KENDSKAB TIL BØRNS RETTIGHEDER HØJERE, END PIGER GØR.



Antal svar: 1.496

Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Her er en skala. 10 betyder: "Jeg kender alt til børns rettigheder", og 0 betyder: "Jeg kender intet til børns rettigheder". Hvor er du? og Er du [dreng, pige]*

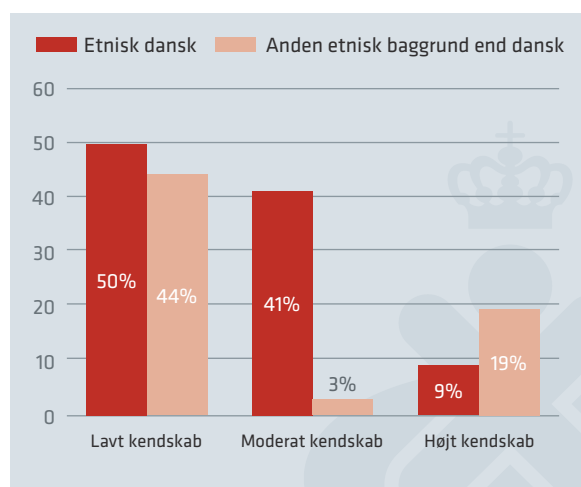
Skalaen fra 0-10 er inddelt ud fra følgende kriterier: 0-5: Lavt kendskab, 6-8: Moderat kendskab, 9-10: Højt kendskab.

Til gengæld har drengene væsentligt vanskeligere end pigerne ved at komme i tanke om konkrete rettigheder for børn. Figur 2 skal derfor sandsynligvis ikke betragtes som et udtryk for et reelt større kendskab. Men snarere som et udtryk for, at drengene er mere selvsikre end pigerne, når det gælder om at vurdere deres eget kendskab til rettigheder.

I figur 3 træder en anden forskel frem. Unge med anden etnisk baggrund end dansk bedømmer nemlig deres kendskab højere end unge med etnisk dansk baggrund. Således angiver 19 pct. af unge med anden etnisk baggrund end dansk, at de har et højt kendskab til børns rettigheder, mens det samme gælder for 9 pct. af etnisk danske unge. I den anden ende af skalaen ser vi, at halvdelen af unge med etnisk dansk baggrund vurderer deres kendskab som lavt, mens det samme gælder for 44 pct. af unge med anden etnisk baggrund end dansk. Gennemsnitligt vurderer unge med anden etnisk baggrund end dansk deres

kendskab til børns rettigheder til 6,98, mens unge med etnisk dansk baggrund vurderer det til 6,64. Vi undrer os over, at unge med anden etnisk baggrund end dansk bedømmer deres kendskab til rettigheder højere end unge med etnisk dansk baggrund. Forskellene kan både ses som udtryk for reelle forskelle i viden og for forskellige oplevelser af viden. Desværre giver vores undersøgelse ikke mulighed for at forklare denne forskel nærmere, men forholdet kan være interessant at belyse i en kommende undersøgelse.

FIGUR 3: UNGE MED ANDEN ETNISK BAGGRUND END DANSK VURDERER DERES EGET KENDSKAB TIL BØRNS RETTIGHEDER HØJERE, END UNGE MED ETNISK DANSK BAGGRUND GØR.



Antal svar: 1.496

Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Her er en skala. 10 betyder: "Jeg kender alt til børns rettigheder", og 0 betyder: "Jeg kender intet til børns rettigheder". Hvor er du? og Hvilket sprog taler I mest hjemme hos dig?*

EN BRED PALET AF RETTIGHEDER

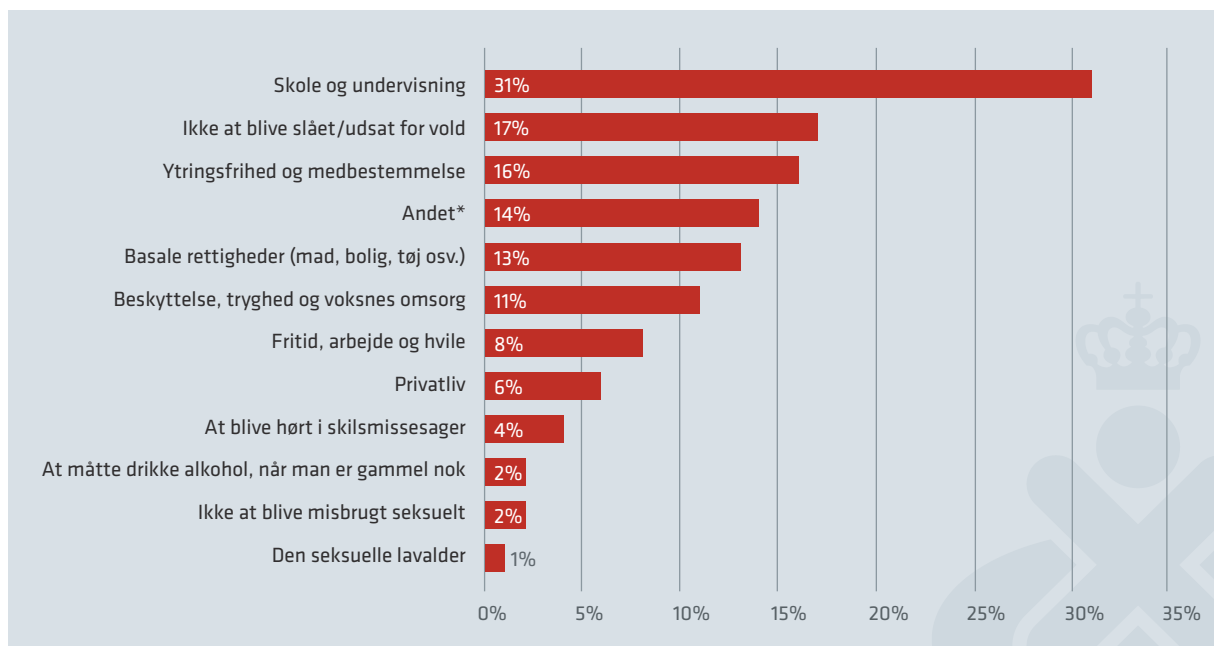
I 2014 foretog Gallup en undersøgelse for UNICEF og Institut for Menneskerettigheder om danske skolebørns viden om menneskerettigheder og Børnekonventionen. Undersøgelsen viste, at mens 57 pct. af børnene havde hørt om rettigheder i skolen, så kendte 46 pct. ikke til Børnekonventionen (UNICEF og Institut for Menneskerettigheder, 2014). I dette

BørneIndblik har vi undersøgt, om der skulle være en sammenhæng mellem skoletype, skolestørrelser og de unges vurderinger af deres kendskab til børns rettigheder. Men vi finder ingen statistisk signifikante sammenhænge. Når vi kigger på forskellene i de unges vurderinger af deres eget kendskab til børns rettigheder fordelt på skoleklasser, viser det sig, at nogle klasser skiller sig ud. Mens gennemsnittet for alle unge i undersøgelsen er 6,7 med en varians på 5,3, ligger klassen med det højeste gennemsnit på 7,9 med en varians på 4,5. Denne klasse er ikke den eneste med et højere gennemsnit og en lavere varians end alle klasserne tilsammen. Denne tendens tyder på, at unge, der oplever at have et højt kendskab til børns rettigheder, er samlet i forholdsvis få klasser. Tendensen kan være et udtryk for nogle skolers eller læreres særlige indsats for at prioritere undervisning i børns rettigheder.

At skolen spiller en markant rolle, når de unge tænker på rettigheder, kom også til udtryk, da vi bad dem om at skrive, hvilke rettigheder de kunne komme i tanke om. Næsten en tredjedel nævnte retten og pligten til at modtage undervisning. En 15-årig dreng fra Vestjylland skriver: "Man har ret og pligt til at gå i skole, og man har ret til at have sin egen mening." At så mange unge har nævnt rettigheder, der relaterer sig til undervisning, bakkes op af en tidligere undersøgelse fra Børnerådet. Den fandt, at 82 pct. af unge i 7. klasse vidste, at alle børn har ret til at gå i skole (Børnerådet, 2004).

Som figur 4 viser, nævner de unge både basale rettigheder, som mad, tøj og en bolig, og abstrakte rettigheder, som ytringsfrihed, medbestemmelse og inddragelse. Retten til medbestemmelse kommer både til udtryk ved de 16 pct. unge, der eksplicit

FIGUR 4: UNGES EGNE BUD PÅ BØRNS RETTIGHEDER



Antal svar: 1.018 (kun unge, der har svaret 1-10 på 0-10-skalaen, har fået stillet dette spørgsmål).

Spørgsmål: *Hvilke rettigheder for børn, kan du komme i tanke om?*

*Kategorien 'Andet' indeholder bl.a. svar om rettigheden til ikke at blive udsat for mobning, ikke at blive sat i fængsel og retten til at få information.

skriver 'medbestemmelse', men også i de 4 pct. unge, som nævner, at man som barn i en skilsmisse har ret til at blive hørt. Dog er det værd at bemærke, at det kun er lovpligtigt at inddrage børn og unge, hvis forældrenes skilsmisssesag ender i Statsforvaltningen.

Desuden illustrerer figuren, at de unge både nævner rettigheder, der handler om retten til at udfolde sig, fx fritid og arbejde, og rettigheder til beskyttelse, fx mod vold og seksuelt misbrug. Børnerådet har tidligere kortlagt, at 5 pct. af de unge i 8. klasse har oplevet behov for hjælp eller rådgivning i forbindelse med seksuelle overgreb (Børnerådet, 2015). Derfor er det i denne undersøgelse overraskende, at kun 2 pct. nævner retten til beskyttelse mod seksuelt misbrug.

I 2004 viste en undersøgelse fra Børnerådet, at 53 pct. af eleverne i 7. klasse ikke vidste, at børn har ret til at blive hørt i sager, der vedrører dem (Børnerådet, 2004). Når 16 pct. af de unge i 8. klasse uopfordret har nævnt rettigheder, der vedrører ytringsfrihed og medbestemmelse, kan det være et udtryk for en øget bevidsthed og oplysning om rettigheder, som kommer med alderen.

Kategorien 'Andet' i figur 4 indeholder forskellige rettigheder. Også i denne kategori kan vi se, at de unge både tænker konkret og abstrakt, når det gælder rettigheder. En 14-årig pige fra Nordsjælland skriver: "Børn har ret til ikke at komme i fængsel", mens en 14-årig pige fra Østjylland er mere abstrakt: "Man skal have lov til at være barn".

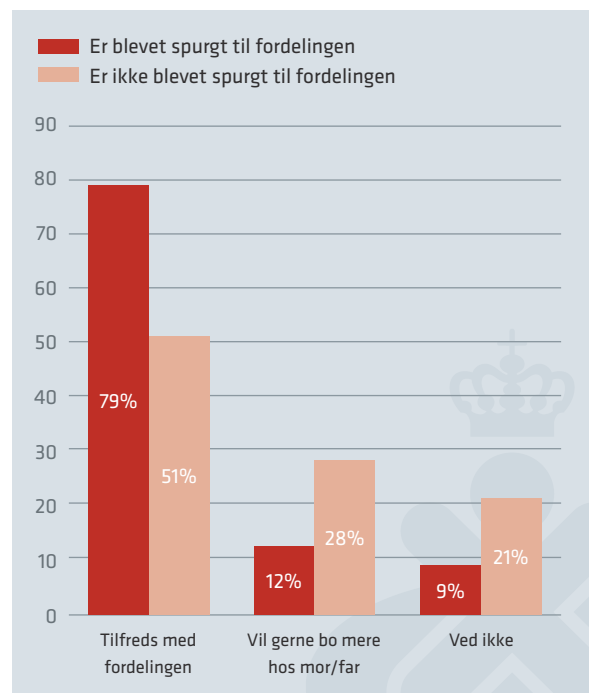
De rettigheder, de unge nævner, afspejler også, at de står på tærsklen til ungdomslivet. Fx er de opmærksomme på den seksuelle lavalder og aldersgrænser ved køb af alkohol.

Flere af de rettigheder, de unge beskriver, trækker tråde til FN's Børnekonvention. Fx skriver en 14-årig pige fra Hovedstadsområdet: "Ytringsfrihed, ret til privatliv og ret til at sige sin mening", som refererer til artikel 13 og 16 i Børnekonventionen.

INDDRAGEDE UNGE ER MERE TILFREDSE

Da vi i 2004 undersøgte unges oplevelser med rettigheder, angav 77 pct. af eleverne i 7. klasse, at de blev hørt i sager, der vedrørte dem, såsom skolevalg og skilsmisse (Børnerådet, 2004). I 9. klasse angiver 68 pct. af de unge, der lever i deleordninger, at de er blevet spurgt, om de er tilfredse med, hvor meget de bor hos hver forælder. Figur 9 viser, at unge, der er blevet inddraget i fordelingen af, hvor meget tid de vil bo hos henholdsvis deres mor og far, er mere tilfredse med fordelingen end de unge, der ikke er blevet inddraget. Således er 79 pct. af de unge, der er blevet spurgt om fordelingen af tid med hver forælder, tilfredse med deres deleordning. Det samme gælder for 51 pct. af de unge, der ikke er blevet spurgt.

FIGUR 5: UNGE, DER ER BLEVET INDDRAGET, ER OFTERE TILFREDSE.



Antal svar: 205 (Kun unge, der lever i deleordninger, har fået stillet dette spørgsmål). Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Har dine forældre spurgt dig, om du er tilfreds med fordelingen af, hvor meget tid du bor sammen med din mor og far?* og *Er du tilfreds med fordelingen af, hvor meget tid du bor sammen med din mor og far?*

Med sammenhængene i figur 5 in mente er det tankevækkende, at kun 4 pct. af de unge nævner retten til at blive hørt i skilsmisssager som en rettighed i figur 4. Det skal desuden ses i lyset af UNICEF og Institut for Menneskerettigheders tidligere omtalte undersøgelse, som viste, at 10 pct. af de 12-16-årige ikke mente, at børn har ret til at blive hørt i sager, der vedrører dem (UNICEF og Institut for Menneskerettigheder, 2014). Samtidig mente 56 pct. af de 15-årige, at de altid eller næsten altid bliver hørt i sager, der vedrører dem selv.

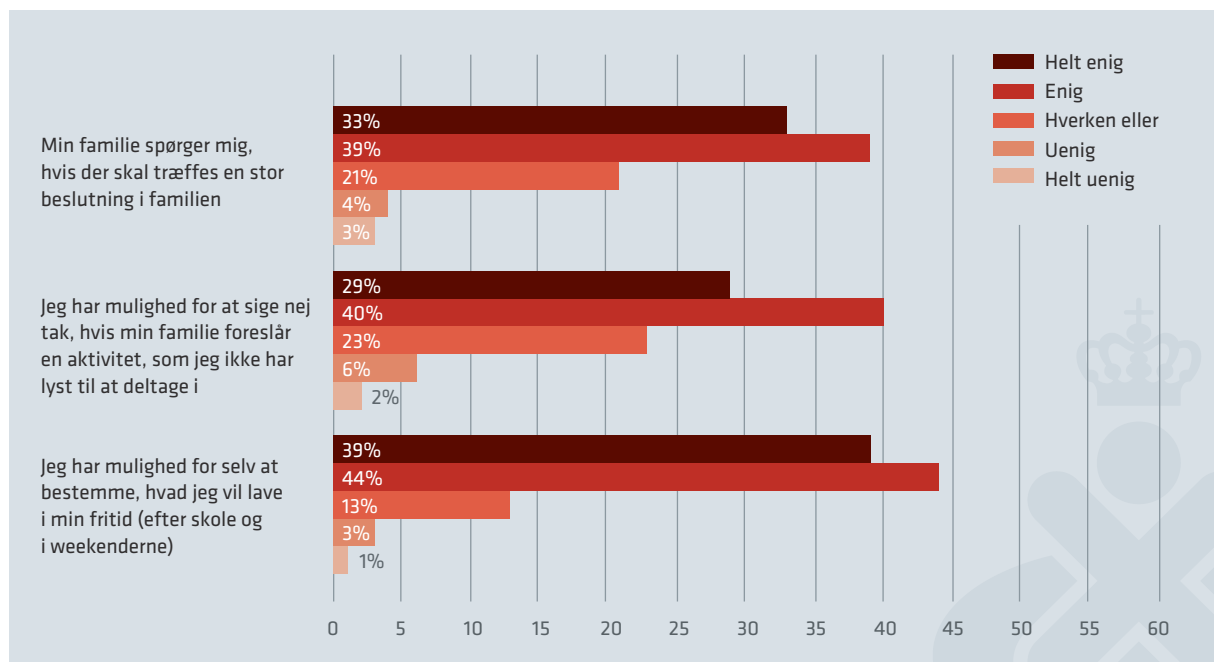
MEDBESTEMMELSE I HJEMMET ER UDBREDT

De fleste unge oplever medbestemmelse i deres hjem. 72 pct. er nemlig helt enige eller enige i, at deres familie spørger dem, hvis der skal træffes en vigtig beslutning i familien, mens 83 pct. angiver, at de er helt enige eller enige i, at de har mulighed for selv at bestemme, hvad de vil lave i deres fritid.

For de fleste unge er det muligt at sige nej tak, hvis familien foreslår en aktivitet, de ikke har lyst til at deltage i. Af de tre former for medbestemmelse er det alligevel denne, flest unge er helt uenige eller uenige i. Drengene mener lidt oftere end pigerne, at de ikke har medbestemmelse i disse situationer, idet 9 pct. drenge mod 7 pct. piger er helt uenige eller uenige i dette udsagn.

Unge med anden etnisk baggrund end dansk er oftere helt enige eller enige i, at de har mulighed for at afslå en aktivitet, som familien foreslår, end unge med etnisk dansk baggrund. Således svarer 79 pct. af de unge med anden etnisk baggrund end dansk, at de er helt enige eller enige, mens det samme gælder for 68 pct. af de etnisk danske unge.

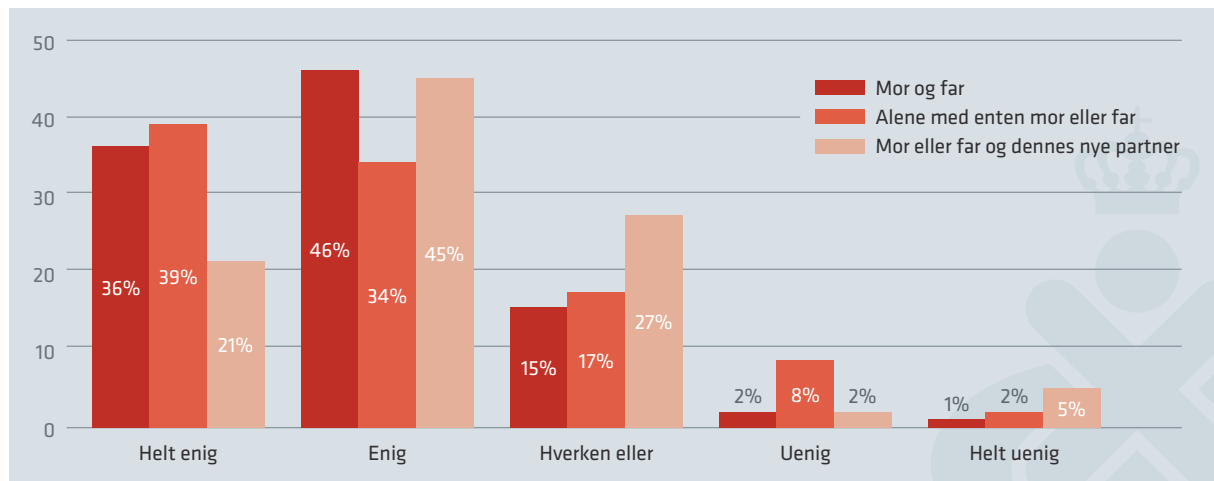
FIGUR 6: DE UNGES OPLEVELSER AF MEDBESTEMMELSE DERHJEMME.



Antal svar: 1.520

Spørgsmål: Hvor enig eller uenig er du i følgende udtalelse om din hverdag?

FIGUR 7: UNGE, DER BOR I KERNEFAMILIER, OPLEVER OFTEST, AT DER BLIVER LYTTET TIL DET, DE SIGER.



Antal svar: 833

Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Hvor enig eller uenig er du i følgende udtalelser om dig og dine forældre: Der bliver lyttet til det, jeg siger og Hvilke voksne bor du sammen med?*

UNGE I KERNEFAMILIER OPLEVER OFTEST AT BLIVE LYTTET TIL

80 pct. af de unge føler, at deres forældre lytter til dem. Men der er stadig en mindre gruppe unge, 5 pct., som ikke oplever at blive lyttet til. 82 pct. af unge, der lever i kernefamilier, er helt enige eller enige i, at deres forældre lytter til dem, mens henholdsvis 73 pct. af de unge, der bor med én forælder, og 66 pct. af de unge, der bor med én forælder og forældrens nye partner, føler sig hørt.

Sammenhængene i figur 6 er ikke overraskende set i lyset af konklusionerne i *Børn og Unge i Danmark. Velfærd og Trivsel 2010* (Ottosen m.fl., 2010), som beskriver, at børn i kernefamilier har størst medbestemmelse i forhold til at planlægge aktiviteter med familien, mens børn med en stedfamilie har mindst.

Arthur mener, at noget af det vigtigste i en familie er, at alle familiemedlemmers input og meninger bliver hørt og respekteret:

Interviewer: Hvad er det vigtigste i en familie?

Arthur: At man respekterer hinanden.

Interviewer: Ja, hvad tænker du om det?

Arthur: Det er nok, at hvis nu alle bare råber ad hinanden og sådan noget. At man ikke hører nogen ud. At det for eksempel hele tiden er faren, der skal sige et eller andet, og børnene aldrig må sige noget, så respekterer man jo ikke hinanden. Så respekterer man jo kun sig selv.

PRIVATLIVETS FRED

Som figur 4 viste, nævner 6 pct. af de unge privatliv som en rettighed. 89 pct. af de unge er tilfredse med deres privatliv derhjemme. Der kan selvfølgelig være mange årsager til, at muligheden for privatliv i hjemmet halter. Fx kan det hænge sammen med familiens bolig. For lever familien og den unge på få kvadratmeter, kan et privatliv være svært at opretholde. I *Børn og Unge i Danmark. Velfærd og Trivsel 2010* (Ottosen m.fl., 2010) beskrives, at hvert femte danske barn lever i 'overbefolkede' boliger, men at andelen falder i takt med barnets alder. Faldet hænger formentlig sammen med, at forældrenes økonomi ofte bliver bedre, jo ældre barnet bliver, og med at

ældre søskende flytter hjemmefra. Vi havde derfor formentlig set en lavere procentandel tilfredse unge, hvis vi havde spurgt dem, da de var yngre.

Mens der ingen signifikante forskelle er på drenge og pigers tilfredshed med privatlivet i hjemmet, er unge med anden etnisk baggrund end dansk oftere utilfredse med privatlivet derhjemme. Den forskel ses også hos Ottosen m.fl., der fandt, at 55 pct. af familier med anden etnisk baggrund end dansk lever i 'trængsel', mens det samme gør sig gældende for 15 pct. af etnisk danske familier.

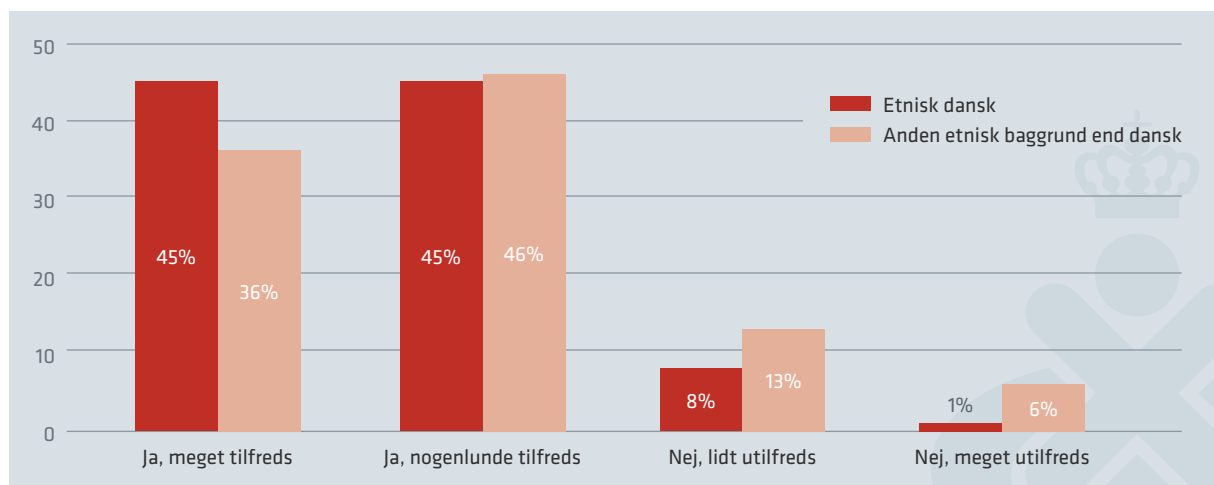
Unge, der lever i kernefamilier, er oftere tilfredse med deres privatliv derhjemme end unge fra brudte familier. Mens 9 pct. af unge i kernefamilier er lidt eller meget utilfredse med privatlivet, gælder det samme for 14 pct. af unge i brudte familier. Privatliv kan give forskellige associationer for de unge. Når Selma reflekterer over, hvor meget forældre skal fylde i et ungdomsliv, kæder hun privatliv sammen med uønsket forældreindblanding: "Det er meget forskelligt. Nogle gange har jeg virkelig brug for plads. De behøver ikke blande sig i det hele. Hvis

jeg for eksempel snakker med veninder om nogle ting, så behøver jeg ikke, at de blander sig, hvis jeg ikke selv spørger dem."

For Rosa handler privatliv om frihed. Og om den gode familie for en på hendes alder siger hun: "Der skal selvfølgelig være kærlighed og overskud. Og så skal der være sådan en grænse mellem, at der skal være regler nok, men der skal også være plads til, at man kan lave noget, uden at man føler sig overvåget."

For de unge, der er meget eller lidt utilfredse med deres privatliv, er den hyppigste årsag, at de voksne derhjemme går ind på den unges værelse, mens den unge er hjemme – uden at have fået lov. Derudover svarer en del unge, at de er utilfredse, fordi de voksne derhjemme går ind på deres værelse uden at have fået lov, mens den unge *ikke* er hjemme. Endvidere nævner nogle unge, at deres utilfredshed skyldes, at de voksne læser sms'er eller Facebook-beskeder uden den unges accept. Om denne form for rettighed skriver en 15-årig pige fra Østjylland: "Forældre må ikke tjekke børns sms'er".

FIGUR 8: ETNISK DANSKE UNGE ER OFTERE TILFREDSE MED DERES PRIVATLIV DERHJEMME, END UNGE MED ANDEN ETNISK BAGGRUND END DANSK ER.



Antal svar: 1.519

Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Er du tilfreds med, hvor meget privatliv du har derhjemme?* og *Hvilket sprog taler I mest hjemme hos dig?*

METODE: HVORDAN HAR VI LAVET UNDERSØGELSEN?

BØRNE- OG UNGEPANELET

Analysen er resultatet af tredje undersøgelse i Børnerådets nuværende Børne- og Ungepanel og af seks kvalitative interviews. Første undersøgelse i panelet handlede om livet i 7. klasse, den anden om unge og medier, mens vi her undersøger, hvordan 8.-klasses-elever oplever deres familieliv. Undersøgelsen har været fagligt kvalificeret af en følgegruppe, der på to møder har bidraget med input til særligt relevante perspektiver og nuancer på temaet *familieliv*. Panelet er etableret ved en stratificeret stikprøve foretaget af Danmarks Pædagogiske Universitet og består af 2.337 8.-klasses-elever fordelt på 114 skoler.

SVARPROCENT OG REPRÆSENTATIVITET I DEN KVANTITATIVE DEL

De statistiske analyser bygger på data fra et elektronisk spørgeskema, som blev besvaret i foråret 2015. 1.537 unge har besvaret et spørgeskema, hvilket giver en svarprocent på 66. På skoleniveau er svarprocenten 78. Der er lidt færre unge med anden etnisk baggrund end dansk, der har svaret på spørgeskemaet (9 pct.), end der er unge med etnisk minoritetsbaggrund i 8. klasser på landsplan (11 pct.). På samme måde er de unge, der har besvaret spørgeskemaet, en anelse ældre (14,55 år) end gennemsnittet af 8.-klasses-elever i hele landet (14,18). Forskellene er statistisk signifikante.

84 pct. af de unge går i folkeskole, 15 pct. i friskole eller privat grundskole, mens 1 pct. går i dagbehandlingstilbud eller dagbehandlingshjem. 3 pct. af de unge går i specialklasse¹. Alle skolestørrelser og landsdele er repræsenterede, ligesom der både er elever fra yder- og byområder.

KVANTITATIV ANALYTISK PROCES

Når vi i Børneindblikket henviser til 'brudte familier' og 'kernefamilier', er det et udtryk for en sammenlægning af ti familietyper samt en 'andet-kategori', som de unge har kunnet vælge imellem i spørgeskemaet.

De ti familietyper, den unge kunne vælge imellem, var:

- begge mine forældre
- kun min mor
- min mor og hendes kæreste/ægtefælle
- kun min far
- min far og hans kæreste/ægtefælle
- skiftevis hos min mor og far – begge bor alene
- skiftevis hos min mor og far – min mor, far eller begge bor sammen med en kæreste/ægtefælle
- plejeforældre
- voksne på opholdssted/institution
- bedsteforældre eller andre familiemedlemmer.

Der har desuden været mulighed for at svare 'andet', hvilket er blevet fulgt op af et åbent spørgsmål, hvor den unge har haft mulighed for at uddybe sit svar. Når vi omtaler kernefamiliebørn, henviser vi til de unge, der har svaret, at de bor sammen med begge deres forældre. Begrebet 'brudte familier' refererer til de resterende ni familietyper samt kategorien 'andet'.

Vores omtale af unge med 'anden etnisk baggrund end dansk' er også et resultat af bearbejdning af data. De unge er blevet bedt om at angive, hvilket af følgende sprog, der tales mest i deres hjem: Dansk, tyrkisk, kurdisk, polsk, tysk, farsi, arabisk, punjabi, serbokroatisk, rumænsk, somali, persisk, pashto, norsk, svensk, vietnamesisk, engelsk, kinesisk, singalesisk og tamil. Den unge har desuden haft mulighed for at vælge en 'andet-kategori'. De 19

1 Det er ikke alle specialskoler, der er organiseret omkring klassetrin. I de tilfælde, hvor en udvalgt skole ikke har 8. klassetrin, har lærerne på skolen udvalgt en gruppe børn, der er vurderet alderssvarende. Specialklasser er blevet tilbudt at læse spørgeskemaet igennem for at vurdere det i forhold til deres elever og deres særlige behov

sprog er valgt ud fra oplysninger fra Danmarks Statistik om de største etniske grupper i Danmark. Unge, der har angivet, at der oftest tales dansk i deres hjem, har vi kategoriseret som 'etnisk danske', mens unge, der har angivet et af de andre sprog eller 'andet', betegnes som 'anden etnisk baggrund end dansk'.

Skalaen, der belyser de unges kendskab til børns rettigheder, som er præsenteret i figur 1, er inspireret af Skolebørnsundersøgelsen, det danske bidrag til det internationale forskningsprojekt Health Behaviour in School-aged Children (HBSC). Brugen er aftalt med ledelsen af Skolebørnsundersøgelsen, lektor Mette Rasmussen og professor Pernille Due, Statens Institut for Folkesundhed ved Syddansk Universitet. Skalaen har vi efterfølgende inddelt i kategorierne 'lavt-', 'moderat-' og 'højt kendskab'. Denne inddeling er inspireret af skalainddeling for bl.a. livstilfredshed (Jacobsen m.fl., 2015).

Kun unge, som i spørgsmålet om deres kendskab til børns rettigheder har svaret 1-10 på skalaen fra 0-10, har fået stillet det opfølgende åbne spørgsmål om, hvilke rettigheder de kunne komme i tanke om. De 12 kategorier i figur 4, som illustrerer, hvilke rettigheder de unge har skrevet i spørgeskemaet, er et resultat af en analytisk proces. Hver enkelt besvarelse er blevet registreret, hvorefter vi har inddelt besvarelserne i de 12 overordnede kategorier. 519 useriøse og 'ved ikke-svar' blev frasorteret i processen.

I vores omtale af de unges privatliv, bruger vi begrebet 'overbefolkede' boliger. En bolig defineres som overbefolket, hvis der bor flere mennesker i boligen, end der er regulære værelser, dvs. eksklusiv fx køkken og bad (Ottosen m.fl., 2010).

De viste svarkategorier i figurerne afspejler de unges svarmuligheder i spørgeskemaet med undtagelse af figur 7, hvor kun tre familietyper indgår. På samme måde indgår kun to kategorier: 'etnisk dansk' og 'anden etnisk baggrund end dansk' i figur 3 og 8.

Alle sammenhænge i analyserne er statistisk signifikante. De er chi-testede og har en p-værdi under 0,05.

KVALITATIV DEL

Vi har i foråret 2015 gennemført kvalitative interviews med seks unge fra 8. klasse på to forskellige skoler. De interviewede unges alder svarer til alderen på de unge i Børne- og Ungepanelet. Interviewene varede 30-45 min. og var semistrukturerede. Interviewene var eksplorative og fandt sted før spørgeskemaundersøgelsen. Formålet var at få de unges egne erfaringer, oplevelser og meninger om 'den gode familie' samt at bidrage med eksempler fra de unges eget liv. De unges fortællinger og eksempler har vi både brugt til at kvalificere udviklingen af spørgeskemaet og til at forstå de efterfølgende statistiske fordelinger.

CITATER OG ANONYMISERING

I analysen indgår både uddrag fra de åbne svarkategorier i spørgeskemaet og citater fra de kvalitative interviews. Alle navne på informanter fra de kvalitative interviews er ændrede af hensyn til anonymitet. Citater kan være tilpasset af hensyn til læsbarhed.

KILDER

Børnerådet (2004): Notat om børns rettigheder – en børne- og ungepanelundersøgelse

Børnerådet (2015): For mange unge opsøger ikke hjælp, når de har brug for den. BørneIndblik 4/15.

FN's Børnekonvention (www.brd.dk).

UNICEF & Institut for Menneskerettigheder (2014): Undersøgelse af danske skolebørns viden om menneskerettigheder og børnekonventionen.

Jacobsen, Turf, Nana Riget Nielsen, Matilde Bruun Hansen & Johanne Skibsted Holm (2015): Ungdomsliv på kredit. Gældsproblemer i forbrugersamfundet. Trygfonden og Forbrugerrådet Tænk.

Ottosen, Mai Heide, Dines Andersen, Lisbeth Palmhøj Nielsen, Mette Laustsen & Sofie Stage

(2010): Børn og Unge i Danmark. Velfærd og Trivsel
2010. SFI – Det Nationale Forskningscenter for
Velfærd.

BØRNEINDBLIK

NR. 1/2016 · 3. ÅRGANG · 27. JANUAR 2016

TEKST OG ANALYSE WINNIE ALIM · E-MAIL: WIA@BRD.DK · T: 3378 3310,

CECILIE NIELSEN · E-MAIL: CEN@BRD.DK · T: 3378 3313 OG LINE EMMA JØNSEN · E-MAIL: LEJ@BRD.DK · T: 3378 3315

REDAKTØR FLEMMING SCHULTZ · E-MAIL: FS@BRD.DK · T: 2892 0060

BØRNERÅDET VESTERBROGADE 35A · 1620 KØBENHAVN V · WWW.BRD.DK · E-MAIL: BRD@BRD.DK



Børnerådet
